

Ֆինանսական կայունության հաշվետվություն (2023թ. տարեկան)

2024-04-16

Ամփոփագիր

Աշխարհաքաղաքական և տարածաշրջանային անորոշությունների բարձր մակարդակի պայմաններում ՀՀ ֆինանսական համակարգն ապահովել է ֆինանսական միջնորդության բնականոն ընթացքը՝ բավարարելով բնակչության և տնտեսավարող սուբյեկտների պահանջարկը ֆինանսական ծառայությունների նկատմամբ: Տարվա ընթացքում պահպանվել է բանկային համակարգի վարկային պորտֆելի և ավանդների բնականոն աճի դինամիկան: Վարկերի աճ արձանագրվել է վարկավորման բոլոր հիմնական ուղղություններում: Մասնավորապես՝ բանկային համակարգի վարկային պորտֆելի աճը հավասարապես պայմանավորվել է տնային տնտեսություններին և բիզնեսին տրամադրված վարկերի աճով: Տնտեսությանը տրամադրված վարկերի աճն ուղեկցվել է ՀՀ բարձր տնտեսական աճով, ինչի պարագայում տնտեսության պարտքային բեռի և դրանից ածանցված վարկային ռիսկի էական աճ չի արձանագրվել: Բացառություն է հիպոտեկային վարկավորման ոլորտը, որտեղ պահպանվել են դեռևս նախորդ տարիներից դիտարկվող հնարավոր գերտաքացման միտումները:

Ի տարբերություն նախորդ տարվա, 2023 թվականի ընթացքում բանկային համակարգում ավանդների աճը պայմանավորվել է բացառապես ռեզիդենտներից ներգրավված ավանդների շարունակական բարձր աճով:

2023 թվականին սպառողական վարկավորման ոլորտում դիտարկվել է ակտիվության աճ, ինչը տվյալ ոլորտում ավելցուկային/ ռիսկային վարկավորման նախանշաններ դեռևս չի պարունակում: Նախորդ տարիների համեմատությամբ ընթացիկ տարում գրանցվել է սպառողական վարկերի աճի համեմատաբար բարձր տեմպ: Սպառողական վարկերի պահանջարկի աճին նպաստել են տնտեսությունում եկամուտների բարձր աճը, ինչպես նաև, անշարժ գույքի շուկայում վերջին տարիներին դիտված բարձր ակտիվության պայմաններում երկարաժամկետ օգտագործման կենցաղային ապրանքների ձեռքբերման պահանջարկի աճը: Այնուհանդերձ, հաշվի առնելով վերջին երեք տարիներին սպառողական վարկերի միջին տարեկան աճի չափավոր տեմպերը, եկամուտների հարաբերականորեն բարձր աճի պայմաններում սպառողական վարկեր /ՀՆԱ ցուցանիշի գրեթե անփոփոխ մակարդակը, տվյալ ոլորտում ռիսկի էական կուտակումներ ներկայումս չեն

դիտարկվում:

Հիպոտեկային վարկավորման և անշարժ գույքի շուկայում գերտաքացման ռիսկերը պահպանվել են: Կենտրոնական բանկն իր նախորդ հրապարակումներում և մամլո ասուլիսներում բազմիցս հաղորդակցել է անշարժ գույքի շուկայում գերտաքացման միտումների և ռիսկային զարգացումների մասին: 2023 թվականին նոր տրամադրվող հիպոտեկային վարկերի մեծածավալ աճը պահպանվել է, ինչն ուղեկցվել է անշարժ գույքի գների շարունակական աճով: Արդյունքում՝ հիպոտեկային և անշարժ գույքի շուկայի գերտաքացման ռիսկերը շարունակել են պահպանվել: Միևնույն ժամանակ, անշարժ գույքի պահանջարկի և առաջարկի մասով նախորդ և ներկա զարգացումները թույլ են տալիս եզրակացնել, որ անշարժ գույքի շուկան կարող է գտնվել ցիկլի վերին շրջման կետին մոտ միջակայքում: Այս պայմաններում անշարժ գույքի շուկայում ակտիվության նվազման և գների հնարավոր ճշգրտման հավանականությունը պահպանվել է:

Աշխարհաքաղաքական և տարածաշրջանային բարձր անորոշությունների միջավայրում ապագա տնտեսական ակտիվության նվազման, ինչպես նաև գնաճային նոր ճնշումների առաջացման ռիսկերը շարունակում են պահպանվել բարձր մակարդակով: Այս պայմաններում կարող են առաջանալ տնտեսության պարտքային բեռի աճի և պարտքի սպասարկման դժվարությունների ռիսկեր: Տարվա ընթացքում համաշխարհային ֆինանսական շուկայի մասնակիցների շրջանում ընդհանուր առմամբ գերակշռել են «փափուկ վայրէջքի» սպասումները, այսինքն՝ սպասումները, որ գնաճի տեմպերը կշարունակեն նվազել, և, միևնույն ժամանակ, համաշխարհային տնտեսությունը կխուսափի խոր և տևական անկումից: Այնուամենայնիվ, աշխարհաքաղաքական լարվածությունների հետագա էսկալացիայի հետևանքով գնաճային նոր ճնշումների առաջացման և համաշխարհային տնտեսական աճի նվազման ռիսկերը շարունակում են պահպանվել, և դրանց նյութականացումը կարող է անդրադառնալ նաև ՀՀ տնտեսության վրա: Այս պարագայում բարձր են գնահատվում նաև պարտքային բեռի աճի և դրանից ածանցված վարկային կորուստների նյութականացման ռիսկերը՝ ինչպես ազդեցության չափի, այնպես էլ արագության առումով:

Բանկային համակարգը բնութագրվում է կապիտալացման և իրացվելիության բարձր մակարդակով: Բանկային համակարգը մշտապես պահպանել է կարգավորմամբ պահանջվող նվազագույն սահմանաչափը գերազանցող կապիտալի համարժեքություն և իրացվելիության պաշարներ՝ ցուցաբերելով ցնցումներին դիմակայելու բարձր ունակություն: Չնայած որոշակի նվազմանը՝ տարվա արդյունքներով բանկային համակարգում գրանցվել է բավարար բարձր շահութաբերություն: Ի տարբերություն նախորդ տարվա, 2023 թվականին

շահութաբերությանը մեծապես նպաստել է նաև գուտ տոկոսային եկամուտների աճը՝ պայմանավորված ինչպես համաշխարհային և ներքին շուկաներում համեմատաբար բարձր տոկոսադրույքների միջավայրով, այնպես էլ բանկերի հաշվեկշիռների կառուցվածքային փոփոխություններով: Բարձր տնտեսական աճի և վարկային շուկայի ակտիվության ընդլայնման պայմաններում վարկային պորտֆելի որակը բարելավվել է:

Մակրոսթրես թեստավորման արդյունքները վկայում են ենթադրյալ խիստ վատատեսական սցենարի դեպքում ՀՀ բանկային համակարգի կողմից ռիսկերի կլանման բավարար կարողությունների մասին: Իրականացված սթրես թեստավորման գնահատականները ներառել են նաև անշարժ գույքի շուկայում կուտակված ռիսկերի հնարավոր նյութականացման ազդեցությունները: Մասնավորապես՝ մակրոտնտեսական ենթադրյալ խիստ վատատեսական սցենարի ներքո հաշվի են առնվել նաև հիպոտեկային վարկերի որակի և կառուցապատող ընկերությունների ֆինանսական վիճակի վատթարացման հետևանքով առաջացող վարկային ռիսկերը: Արդյունքները վկայում են, որ բանկային համակարգն ունի բավարար կապիտալ՝ դիմակայելու սցենարով ենթադրվող իրադարձություններին:

Այնուամենայնիվ, անորոշությունների բարձր մակարդակի պահպանման պայմաններում մեծ են նաև վատատեսական սցենարի, դրա տևականության և ազդեցության չափի վերաբերյալ անորոշությունները: Պայմանավորված վերոնշյալով՝ Կենտրոնական բանկը կարևորում է առևտրային բանկերի կողմից հավասարակշռված և խելամիտ մոտեցումների կիրառումը ռիսկերի, կապիտալի, հաշվեկշիռների կառավարման և շահաբաժինների բաշխման գործընթացներում:

Կենտրոնական բանկի խորհուրդը բարձրացրել է կապիտալի հակացիկլիկ բուժերը: Տարեսկզբին ԿԲ խորհուրդը բարձրացրել է կապիտալի հակացիկլիկ բուժերի դրույքաչափը 0.5 տոկոսային կետով՝ 2023 թվականի օգոստոսի 1-ից սահմանելով 1.5%: Կապիտալի հակացիկլիկ բուժերի (այսուհետ՝ ԿՀԲ) դրույքաչափի սահմանման որոշումներում ԿԲ խորհուրդը հաշվի է առել վարկային շուկայի ցիկլային զարգացումները, ինչպես նաև բանկերի հաշվեկշիռներում արդեն իսկ կուտակված ռիսկերի գնահատականները: Տարվա ընթացքում ընդհանուր վարկային պորտֆելի մասով ցիկլային զարգացումները հավասարակշռված են եղել:

Բանկերի հաշվեկշիռներում արդեն իսկ կուտակված վարկային ռիսկի տեսանկյունից ԿՀԲ վերաբերյալ որոշումներում առանցքային է եղել հիպոտեկային վարկերի պորտֆելի շարունակական բարձր աճը, որը, ըստ ԿԲ գնահատումների, գերտաքացման ռիսկեր է պարունակում:

